

NIEUWE VOORSCHRIFTEN I.V.M. DE JAARREKENING IN BELGIE: INHOUD EN BEDENKINGEN

door Prof. Dr. H. Ooghe

1 Inleiding

De nood aan informatie omtrent de onderneming is de laatste jaren sterk toegenomen. Verschillende groepen, die betrokken zijn bij de onderneming, zijn zich van hun afhankelijkheid meer bewust geworden: aandeelhouders, schuldeisers, werknemers, leveranciers, klanten, overheid. Financiële informatie omtrent de onderneming ten behoeve van deze partijen lijkt niet alleen wenselijk, doch wordt als een recht beschouwd. Het basisdocument voor deze informatie is de *jaarrekening*.

Tot voor kort waren de wettelijke voorschriften i.v.m. de jaarrekening in België uiterst *miniem*. Artikel 77 van de wet op de vennootschappen schrijft voor: „De balans vermeldt afzonderlijk het aan de omloop onttrokken actief, het te gelde te maken actief, en voor het passief, de schulden van de vennootschap jegens haarzelve, de obligaties, de schulden met hypotheek of pand, en de schulden zonder zakelijke waarborg.” Verder moeten op balans en resultatenrekening de nodige afschrijvingen aangebracht worden. Onderstaande balans is derhalve wettelijk voldoende. Nadere aanduidingen i.v.m. de resultatenrekening ontbreken.

A	BALANS		P
Vastliggend		Eigen Vermogen	
Realiseerbaar & beschikbaar		Obligatieleningen	
		Zakelijk gewaarborgde schulden	
		Niet zakelijk gewaarborgde schulden	
	_____		_____
			

Ofschoon sommige ondernemingen vrijwillig ruimere informatie mededelen, is de houding van de meeste ondernemingen in België als volgt samen te vatten: zo weinig mogelijk en slechts het wettelijk minimum. Het hoeft geen betoog dat bovenvermelde informatie onvoldoende is om de financiële situatie van een onderneming te analyseren en te beoordelen.

Het „Koninklijk besluit m.b.t. de jaarrekening van ondernemingen” van 8 oktober 1976 (Belgisch staatsblad van 19 oktober 1976) brengt daarin drastisch verandering. Immers, vanaf het boekjaar 1977 (verslaggeving in 1978) zullen een groot aantal ondernemingen in België een uitgebreide jaarrekening moeten publiceren. Dit koninklijk besluit is een specificatie van een deel van de „Wet met betrekking tot de boekhouding en de jaarrekeningen” van 17 juli 1975 (Belgisch staatsblad van 4 september 1975) en steunt in belangrijke mate op het ontwerp

voor een vierde E.G.-richtlijn i.v.m. de jaarrekening van november 1971 en op het advies m.b.t. de jaarrekening en het boekhoudplan vanwege de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven van juni 1972.¹⁾

In deze bijdrage wordt het koninklijk besluit i.v.m. de jaarrekening in grote lijnen uiteengezet. Achtereenvolgens worden besproken: toepassingsgebied, inhoud, algemene principes, balans, resultatenrekening, toelichtingen en publicatie²⁾.

2 Toepassingsgebied

De verplichtingen i.v.m. de jaarrekening zijn *in principe* van toepassing op alle ondernemingen in België met:

- minimum 50 tewerkgestelden; *of*
- minimum-omzet (exclusief B.T.W.) van 50 miljoen fr.; *of*
- minimum-balanstotaal van 25 miljoen fr.;
- die geen financiële instelling zijn (voor financiële instellingen geldt een bijzondere wet).

Ondernemingen worden genoemd: natuurlijke personen-handelaars, vennootschappen met handelsvorm en openbare instellingen met handelsverbintenissen. De voorschriften gelden zowel voor Belgische ondernemingen als voor de Belgische vestigingen van buitenlandse ondernemingen (artikel 1 en artikel 1, 12 en 16 van de wet van 17 juli 1975).

Ondernemingen met:

- maximum 100 tewerkgestelden; *en*
- maximum-omzet (exclusief B.T.W.) van 100 miljoen fr.; *en*
- maximum-balanstotaal van 50 miljoen fr.; *en*
- die geen openbaar beroep doen op het spaarwezen; *en*
- die geen filiale zijn van een onderneming met publicatieverplichting, mogen een *beperkte jaarrekening* publiceren. Deze beperkingen hebben betrekking op balans, resultatenrekening en toelichtingen (art. 39).

Tenslotte kan de Minister van Economische Zaken, respectievelijk de Minister van Middenstand in speciale gevallen en op basis van een gemotiveerd advies van de commissie voor boekhoudkundige normen *afwijking* op de regels inzake de jaarrekening toestaan, bv. indien de publicatie een vaststaande schade aan de onderneming of aan derden zou veroorzaken (verslag aan de Koning en art. 15 van de wet van 17 juli 1975).

3 Inhoud (artikel 2)

De jaarrekening omvat:

- balans
- resultatenrekening
- toelichting(en) op balans en resultatenrekening.

Eventueel kan in de *toekomst* een *financieringstabel* (vermogensstroom of inkomsten-uitgaven tabel) aan de jaarrekening toegevoegd worden (verslag aan de Koning).

¹⁾ Zie o.m. OOGHE H.: De jaarrekening, Beschouwingen n.a.v. het advies van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, in: De onderneming en haar omgeving, Faculteit van de Economische Wetenschappen, Gent, 1974, pp. 45-62.

²⁾ In de tekst wordt verwezen naar de desbetreffende artikels of delen van het koninklijk besluit.

In het koninklijk besluit komt *geen jaaroverzicht* voor waarin bijzondere beslissingen, gebeurtenissen of elementen worden vermeld die de toekomstige ontwikkeling van de onderneming kunnen beïnvloeden.

Evenmin wordt *het verslag van de revisor* als deel van de jaarrekening vermeld. De reden hiervan is dat nog geen volledige overeenstemming omtrent controle op de jaarrekening en hervorming van het revisoraat is bereikt³⁾. Dergelijke reglementering zou vóór de publicatie van de eerste jaarrekening volgens het koninklijk besluit moeten ingevoerd zijn vermits de waarde van een jaarrekening zonder certificering door een onafhankelijk en degelijk revisor ernstig kan betwijfeld worden.

4 Algemene principes¹⁾

Volgens welke algemene principes de jaarrekening moet worden opgesteld, wordt in het koninklijk besluit niet stelselmatig en (meestal) slechts beknopt behandeld. Verspreid over de tekst, vindt men verwijzingen naar onderstaande accounting-postulaten.

- Uit hoofde van het *relevantiebeginsel* moet de te verstrekken informatie afgestemd zijn op de behoeften van de gebruiker. Dit principe wordt niet uitdrukkelijk gesteld.

In het verslag aan de Koning wordt niettemin vermeld dat men meer belang hecht aan de economische finaliteit dan aan de juridische kenmerken. Tevens wordt vooropgesteld dat de jaarrekening de invloed van de fiscale wetgeving niet mag wijzigen en dus geen fiscale verslaglegging is.

Bij de vastlegging van de waarderingsregels moet rekening gehouden worden met de eigen kenmerken van de onderneming (art. 15) en de benamingen van de rubrieken van balans en resultatenrekening mogen eveneens aangepast worden aan de eigen aard van de onderneming (art. 9).

In de toelichting mag meer gedetailleerde informatie dan het wettelijk minimum worden opgenomen (art. 9).

- Het *consistentieprincipe* vereist dat de verstrekte informatie vergelijkbaar is in de tijd. Deze eis wordt uitdrukkelijk vermeld in volgende bepalingen.

Zowel voorstelling van de jaarrekening (art. 10) als waarderingsregels (art. 17) moeten van jaar tot jaar identiek zijn en stelselmatig worden toegepast. Indien dit principe zou leiden tot een niet getrouwe jaarrekening mogen voorstelling en waarderingsregels aangepast worden. Dergelijke wijzigingen moeten in de toelichting vermeld en verantwoord worden.

Naast elk cijfer wordt het overeenstemmende cijfer van het voorgaande boekjaar vermeld uitgezonderd voor de toelichtingen 4, 5 en 9 (art. 11) en voor het eerste boekjaar na toepassing van het koninklijk besluit (art. 47). Bij gewijzigde voorstelling worden de bedragen van het voorgaande boekjaar herrekend (art. 11).

- Aan het criterium van de *externe vergelijkbaarheid* wordt in het koninklijk besluit de meeste aandacht besteed.

³⁾ Diverse voorstellen voor hervorming van het revisoraat werden reeds geformuleerd. Zie: OOGHE H.: De hervorming van het revisoraat (addendum 2), in: De onderneming morgen, Economisch en Financieel Recht Vandaag III, Gakko, Gent, 1974, pp. 70-75.

⁴⁾ Zie o.m. DE LEMBRE E. en VANDEN WEGHE VAN MAELE R.: De wettelijke bepalingen inzake boekhouding en jaarrekening van ondernemingen en hun impact op de leerstof boekhouden in het hoger secundair onderwijs, Seminarie voor Bedrijfseconomie, Belgische Vereniging der Banken, Gent, 1977, 93 pp.

Het opleggen van verplichte modellen voor balans, resultatenrekening en toelichtingen en van waarderingsregels zijn bepalingen die de vergelijkbaarheid moeten verzekeren (art. 7 en 15).

- Volgens het *objectiviteitsbeginsel* moet de jaarrekening volledig en betrouwbaar zijn. Volledig betekent dat alle elementen, zowel positieve als negatieve, worden vermeld. Betrouwbaar houdt in dat de rapportering kan getoetst worden aan verifieerbare gegevens. Verwijzing naar dit beginsel kan teruggevonden worden in onderstaande artikels.

Alle activa en passiva op afsluitingsdatum en alle opbrengsten en kosten van de afgesloten periode moeten getrouw worden weergegeven (art. 3 en 8).

Compensatie tussen activa en passiva en tussen opbrengsten en kosten is verboden (art. 6).

Elk van de activa en passiva wordt afzonderlijk gewaardeerd en de afschrijvingen, waardeverminderingen en herwaarderingsen zijn specifiek voor de activa waarop ze betrekking hebben (art. 18). Het rekeningstelsel moet zodanig worden opgesteld dat balans en resultatenrekening zonder toevoeging of weglating voortvloeien uit de balans van de rekeningen (art. 5). Deze eis draagt bij tot de controleerbaarheid van de verstrekte gegevens.

- Tenslotte is er het *voorzichtigheidsprincipe*. Dit principe wordt niet uitdrukkelijk vermeld doch kan afgeleid worden uit het feit dat het minimum-waarderingsbeginsel als algemene regel voor de waardering van de activa geldt (art. 25, 27, 28-2, 28-3, 29, 31).

5 Balans

Balansindeling en inhoud van sommige balansposten worden in onderstaande tabel beknopt weergegeven.

Tevens wordt aangeduid bij welke balansposten bijkomende informatie bij middel van *toelichtingen* moet verstrekt worden⁵).

Ondernemingen met een beperkte publicatieverplichting moeten slechts de balansposten met een Romeins cijfer of een hoofdletter publiceren (art. 39).

NETTO-BALANS NA WINSTVERDELING (art. 11)

INDELING (bijlage hst. 1,1)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 1)	TOELICHTING (bijlage hst. 1,3)
<i>ACTIEF</i>		
I. <i>OPRICHTINGSKOSTEN</i>	- kosten van oprichting en kapitaalverhoging, - disagio's en uitgiftekosten van leningen, - toegerekende interesten m.b.t. de financiering van de constructie van materiële vaste activa vóór ingebruikname, - andere kosten	<i>Toelichting 1:</i> Oprichtingskosten
II. <i>IMMATERIËLE VASTE ACTIVA</i>	- kosten van onderzoek en ontwikkeling, - concessies, octrooien, licenties, know how, merken, - goodwill, inbrengmeerwaarden, vooruitbetalingen	<i>Toelichting 2:</i> Immateriële vaste activa <i>Toelichting 4:</i> Mutatiestaat

⁵ De inhoud van de toelichtingen wordt binnen het korte bestek van dit artikel niet verder gespecificeerd.

INDELING (bijlage hst. 1,1)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 1)	TOELICHTING (bijlage hst. 1,3)
III. <i>MATERIËLE VASTE ACTIVA</i>		
A. <i>Terreinen en gebouwen</i>	in eigendom en duurzaam bestemd voor de bedrijfsuitoefening	<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
B. <i>Installaties, machines en uitrusting</i>		<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
C. <i>Meubilair en rollend materieel</i>		<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
D. <i>In aanbouw en vooruitbetalingen</i>		<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
E. <i>Vaste activa in erfpacht of huurfinanciering</i>	som der stortingen ter wedersamenstelling in kapitaal van de waarde + eventuele bij aanvang betaalde aanschaffingsprijs voor het gebruiksrecht van: – onroerende activa in erfpacht, opstal, leasing, handelshuur indien: eigendoms-overdracht op einde van contract, aan koopoptie of vooruitbetaling van huur gelden bij aanvang van contract. – roerende activa in leasing overeenkomstig K.B. nr. 55 van 10/11/1967.	<i>Toelichting 3: Erfpacht, huurfinanciering en dergelijke</i> <i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
F <i>Andere materiële vaste activa</i>		<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
IV. <i>FINANCIËLE VASTE ACTIVA</i>	duurzaam karakter	<i>Toelichting 4: Mutatiestaat</i>
A. <i>Verbonden ondernemingen</i>	<i>Verbonden ondernemingen:</i>	<i>Toelichting 5: Participaties</i>
1. Participaties	a) filialen of subfilialen van de onderneming (= dochterondernemingen)	
Ingetekend	b) ondernemingen waarvan de onderneming filiaal of subfiliaal is (= moederondernemingen)	
Niet opgevraagd (–)	c) ondernemingen die filiale of subfiliale zijn van ondernemingen b (= zusterondernemingen)	
(art. 29:1)	<i>Filiaal of subfiliaal:</i> – benoeming van tenminste 1/2 van leiders, of – doorslaggevende invloed op de oriëntering van het beleid, of – 1/2 van kapitaal, of – 1/2 van stemrechten verbonden aan aandelen of deelbewijzen, of – 1/2 van stemmen op de jongste algemene vergadering.	
	(rechtstreeks en onrechtstreeks via filialen of subfilialen).	

INDELING (bijlage hst. 1,1)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 1)	TOELICHTING (bijlage hst. 1,3)
2. Vorderingen B. <i>Andere ondernemingen in participatieverhouding</i> 1. Participaties Ingetekend Niet opgevraagd (—) (art. 29-1)	duurzaam karakter ongeacht contractuele looptijd, oorsprong of vorm <i>Ondernemingen in participatieverhouding:</i> geen verbonden onderneming 1. ondernemingen waarin een participatie wordt aangehouden, 2. ondernemingen die een participatie in de onderneming aanhouden, 3. ondernemingen die filiale of subfiliale zijn van ondernemingen 2. <i>Participatie:</i> deel van de aandelen omwille van duurzame band + medezeggenschap – 1/10 van kapitaal (rechtstreeks en onrechtstreeks via filialen en subfilialen) – overeenkomsten of eenzijdige verbintenissen i.v.m. de beschikking over aandelen of deelbewijzen of de uitoefening van hun rechten duurzaam karakter ongeacht contractuele looptijd, oorsprong of vorm duurzaam karakter	<i>Toelichting:</i> Achtergestelde en converteerbare vorderingen <i>Toelichting 5:</i> Participaties
2. Vorderingen C. <i>Andere financiële vaste activa</i> 1. Aandelen en deelbewijzen Ingetekend Niet opgevraagd (—) (art. 29-1) 2. Vastrentende effecten	duurzaam karakter ongeacht contractuele looptijd, oorsprong of vorm duurzaam karakter	<i>Toelichting:</i> Achtergestelde en converteerbare vorderingen
3. Overige vorderingen en borgtochten in contanten		<i>Toelichting:</i> Achtergestelde en converteerbare vorderingen
V. <i>VORDERINGEN OP MEER DAN 1 JAAR</i> A. <i>Wegens levering van diensten</i> B. <i>Overige</i>		<i>Toelichting 6:</i> Vorderingen op en waarborgen tot zekerheid van schulden en verbintenissen tegenover verbonden ondernemingen, andere in participatieverhouding en beheerders en zaakvoerders <i>Toelichting 7:</i> Waardeverminderingen
VI. <i>VOORRADEN</i> A. <i>Grondstoffen, verbruiksgoederen, hulpstoffen, verpakkingen</i> B. <i>Goederen in bewerking, werken in uitvoering, afval</i> C. <i>Fabrikaten</i> D. <i>Handelsgoederen</i> E. <i>Vooruitbetalingen</i>	aangekocht voor verkoop zonder verdere bewerking of met lichte bewerking	<i>Toelichting 7:</i> Waardeverminderingen
VII. <i>VORDERINGEN OP TEN HOOGSTE 1 JAAR</i> A. <i>Wegens levering van diensten</i> B. <i>Overige</i> 1. Opggevraagd, niet gestort kapitaal 2. Overige debiteuren	o.m. vorderingen op meer dan 1 jaar die binnen het jaar zullen vervallen o.m. terugvorderbare belastingen	<i>Toelichting 6:</i> Vorderingen en waarborgen ... <i>Toelichting 7:</i> Waardeverminderingen

INDELING (bijlage hst. 1,1)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 1)	TOELICHTING (bijlage hst. 1,3)
VIII. <i>THESAURIE- BELEGGINGEN</i>	termijnrekeningen op meer dan 1 maand bij financiële instellingen, effecten die geen vaste financiële activa zijn, aandelen of deelbewijzen in verbonden ondernemingen of in andere ondernemingen met participatieverhouding indien er wederafstand of realisatie zal plaats vinden binnen het jaar	<i>Toelichting 6:</i> Vorderingen en waarborgen ... <i>Toelichting 7:</i> Waardeverminderingen <i>Toelichting 8:</i> Thesauriebeleggingen
IX. <i>BESCHIKBARE WAARDEN</i>	kasmiddelen, te incasseren vervallen waarden en tegoeden op zich of maximum 1 maand bij financiële instellingen	<i>Toelichting 7:</i> Waardeverminderingen
X. <i>OVERLOPENDE REKENINGEN EIGEN AANDELEN</i>	voortuitbetaalde kosten en nog te ontvangen inkomsten niet voorzien in balansmodel doch afzonderlijk te vermelden op de balans volgens art. 13	<i>Toelichting:</i> Eigen aandelen
TOTAAL ACTIEF		
PASSIEF		
I. <i>KAPITAAL</i> A. <i>Ingetekend kapitaal</i> B. <i>Niet opgevraagd (–)</i>	– voor gewone commanditaire vennootschappen: statutaire commandite fonds of, bij ontstentenis, de conventionele waarde van de commanditaire inbrengen – voor vennootschappen onder firma: statutair maatschappelijk tegoed of, bij ontstentenis, de conventionele waarde van de inbrengen – voor ondernemingen van natuurlijke personen en Belgische vestigingen van ondernemingen naar buitenlands recht: eigen middelen, duurzaam besteed aan de aktiviteit in België, met uitzondering van gereserveerde of overgedragen winsten	<i>Toelichting 9:</i> Aandelen en deelbewijzen
II. <i>UITGIFTEPREMIE</i>		
III. <i>RESERVES</i> A. <i>Wettelijke reserve</i> B. <i>Niet beschikbare reserves</i> C. <i>Vrijgestelde reserves</i> D. <i>Beschikbare reserve</i>	fiscaal vrijgestelde of tegen lagere aanslagvoet belaste gerealiseerde meerwaarden	
IV. <i>OVERGEDRAGEN WINST OVERGEDRAGEN VERLIES (–)</i>		
V. <i>HERWAARDERINGS- MEERWAARDEN</i>		<i>Toelichting 10:</i> Herwaarderingsmeerwaarden
VI. <i>ONTVANGEN SUBSIDIES IN KAPITAAL</i>	subsidies in kapitaal vanwege overheidslichamen die geleidelijk verminderd worden via de resultatenrekening door aftrek van de afschrijvingen op de vaste activa of op de kosten van leningen	

INDELING (bijlage hst. 1,1)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 1)	TOELICHTING (bijlage hst. 1,3)
VII. <i>VOORZIENINGEN VAN RISICO'S EN LASTEN</i>	voorzieningen voor duidelijk omschreven, waarschijnlijk of reeds vaststaande verliezen en lasten, waarvan de omvang slechts kan worden geraamd (geen afschrijvingen of waardeverminderingen)	<i>Toelichting 11:</i> Voorzieningen
VIII. <i>SCHULDEN OP MEER DAN 1 JAAR</i>		<i>Toelichting 12:</i> Gewaarborgde schulden <i>Toelichting 14:</i> Schulden tegenover verbonden ondernemingen en ondernemingen in participatieverhouding
A. <i>Achtergestelde</i>		
1. <i>Converteerbaar</i>		
2. <i>Niet-converteerbaar</i>		
B. <i>Obligatieleningen (niet achtergesteld)</i>		
1. <i>Converteerbaar</i>		
2. <i>Niet-converteerbaar</i>		
C. <i>Pensioenfondsen</i>	verbintenissen inzake pensioenen tegenover personeels- en directieleden worden slechts op het passief geboekt vanaf de datum en volgens de modaliteiten te bepalen door een later besluit (art. 45) gedeelte van de niet vervallen stortingen ter wedersamenstelling in kapitaal van de waarde van het goed (art. 26)	
D. <i>Schulden van erfpacht, huurfinanciering en gelijkgestelde schulden</i>	o.m. uit hoofde van bankaccepten	
E. <i>Kredietinstellingen</i>	o.m. schulden door aankoop van goederen en diensten, vertegenwoordigd door wissels	
F. <i>Schulden door aankoop van goederen en diensten</i>		
G. <i>Ontvangen vooruitbetalingen</i>		
H. <i>Andere</i>		
IX. <i>SCHULDEN OP TEN HOOGSTE 1 JAAR</i>		<i>Toelichting 12:</i> gewaarborgde schulden <i>Toelichting 14:</i> schulden tegenover verbonden ondernemingen en ondernemingen in participatieverhouding <i>Toelichting 13:</i> schulden op meer dan 1 jaar die tijdens het volgende boekjaar zullen vervallen
A. <i>Schulden op meer dan 1 jaar die binnen het jaar zullen vervallen</i>		
B. <i>Kredietinstellingen</i>	o.m. uit hoofde van bankaccepten	
C. <i>Schulden door aankoop van goederen en diensten</i>	o.m. schulden door aankoop van goederen en diensten, vertegenwoordigd door wissels	
D. <i>Schulden en voorzieningen wegens belastingen, sociale lasten en bezoldigingen</i>		<i>Toelichting 15:</i> Vervallen schulden tegenover fiscus en R.M.Z.
E. <i>Ontvangen vooruitbetalingen</i>		
F. <i>Andere leningen en borgtochten ontvangen in contanten</i>		
G. <i>Andere</i>		
X. <i>OVERLOPENDE REKENINGEN</i>	te betalen kosten en over te dragen op brengsten	
TOTAAL PASSIEF		

De regels ter waardering van de activa (hoofdstuk II van het koninklijk besluit) kunnen weergegeven worden bij middel van onderstaand schema⁶⁾.

	WAARDERINGSWIJZE				
	(R = algemene regel, U = uitzondering)				
ACTIEF	<i>Aanschaffingswaarde</i> (1)	<i>Minimumwaarde-ring</i> (2)	<i>Herwaardering</i> (5)	<i>Ijzeren Voorraad</i> (6)	<i>Vervangingswaarde</i>
I. Oprichtingskosten	R	—	—	—	—
II. Immateriële vaste activa	R	R (3)	U	—	—
III. Materiële vaste activa	R	R (3)	U	U	U (7)
IV. Financiële vaste activa	R	R (3)	U	—	—
V. Vorderingen + 1 jaar	R	R (3) (4)	—	—	—
VI. Voorraden	R	R (4)	—	U	U
VII. Vorderingen — 1 jaar	R	R (4)	—	—	—
VIII. Thesauriebeleggingen	R	R (4)	—	—	—
IX. Beschikbaar	R	R (4)	—	—	—

(1) Aanschaffingswaarde minus gecumuleerde afschrijvingen en waardeverminderingen.

Aanschaffingswaarde is de aanschaffingsprijs, vervaardigingsprijs of inbrengprijs.

De aanschaffingswaarde van activa met identieke technische of juridische kenmerken wordt bepaald volgens de gewogen gemiddelde prijs, FIFO of LIFO.

(2) Aanschaffingswaarde of lagere gebruiks-, realisatie- of marktwaarde.

(3) Bij duurzame minderwaarde.

(4) Bij lagere marktprijs of realisatiewaarde op balansdatum of in de toekomst.

(5) Bij duurzame waardevermeerdering.

(6) Voor klein materieel, grondstoffen, verbruiksgoederen en hulpstoffen met bestendige hernieuwing, relatief te verwaarlozen aanschaffingswaarde en geringe schommeling in hoeveelheid, samenstelling en waarde.

(7) Voor materiële vaste activa met beperkte gebruiksduur.

Inflatieboekhouding is niet toegelaten. De mogelijkheden om met prijsstijging rekening te houden, zijn beperkt tot LIFO, vervangingswaarde, ijzeren voorraadstelsel en herwaardering die (exclusief LIFO) slechts uitzonderlijk mogen toegepast worden (verslag aan de Koning).

⁶⁾ Voor vergelijking van diverse stelsels van winstbepaling verwijzen wij naar: OOGHE H.: Winstbegrip en winstbepaling. Maandblad voor Bedrijfsadministratie en Organisatie, september, 1970, vol. 74, no. 888, pp. 411-415.

Terecht heeft men een *te gunstige voorstelling van het vermogen* door overdreven grote balansbedragen willen *vermijden*. De toepassing van het minimum-waarderingsbeginsel, de aftrek van afschrijvingen en waardevermindering van de activa, de vermindering van het ingetekend kapitaal met het niet opgevraagd kapitaal, de plaatsing van de verliezen als negatieve post op het passief en de enge omschrijving van de voorzieningen wijzen in die richting.

6 Resultatenrekening

Omwille van overzichtelijkheid en beknoptheid wordt de resultatenrekening eveneens in tabelvorm weergegeven. Naast *indeling* van de resultaten worden *inhoud* en *toelichtingen* bij sommige posten vermeld.

Ondernemingen met beperkte publicatieverplichting mogen een schema aannemen waarop slechts de posten met een Romeins cijfer of een hoofdletter worden vermeld. Bovendien mogen zij de rubrieken IA, IB, IC en ID van de bedrijfsopbrengsten en IA, IB, IC en IE van de bedrijfskosten samenvoegen tot de post „Bruto-bedrijfsresultaat” op voorwaarde dat in de toelichting de bedrijfskosten IA en IB vermeld worden (art. 39). Dit heeft voor gevolg dat de omzet niet hoeft medegedeeld te worden wat vanuit het standpunt van financiële analyse te betreuren is.

RESULTATENREKENING + WINSTVERDELING

INDELING (bijlage hst. 1, 2bis)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 2)	TOELICHTINGEN (bijlage hst. 1, 3)
I. BEDRIJFSOPBRENGSTEN		
A. Omzet	verkopen en dienstverleningen aan derden, behorend tot de gebruikelijke activiteit, na aftrek van verkoopswaardeminderingen en exclusief B.T.W. en andere omzetbelastingen	
B. Voorraadwijziging van goederen in bewerking, fabrieken, afval en werken in uitvoering (toename +, afname -)		
C. Interne werken gevaloriseerd onder vaste activa		
D. Andere bedrijfsopbrengsten	verkopen en diensten aan derden, die niet behoren tot de gebruikelijke activiteit en geen financiële, uitzonderlijke of fiscale opbrengsten zijn	
I. BEDRIJFSKOSTEN (-)		
A. Handelsgoederen, grondstoffen, verbruiksgoederen en hulpstoffen		
1. Aankopen	na aftrek van B.T.W. voor zover aftrekbaar	
2. Voorraadwijzigingen (toename -, afname +)		
B. Diverse goederen en diensten		
1. Aankopen en leveringen	na aftrek van B.T.W. voor zover aftrekbaar	
2. Overgedragen kosten (+)		
Over te dragen kosten (-)		

INDELING (bijlage hst. 1, 2bis)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 2)	TOELICHTINGEN (bijlage hst. 1, 3)
C. <i>Personeel</i> 1. Bezoldigingen, pensioenen en andere personeelskosten		<i>Toelichting 16:</i> Bezoldigingen, pensioenen en andere personeelskosten
2. Pensioenfondsen (dotatie +, aanwendungen –) D. <i>Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en lasten</i>	de afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen houden rekening met de eigen kenmerken van elke onderneming (art. 15), beantwoorden aan de normen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw en mogen niet afhangen van het resultaat van het boekjaar (art. 19)	<i>Toelichting 17:</i> Bezoldigingen, en pensioenen ten laste van de resultatenrekening voor huidige of gewezen beheerders, zaakvoerders en commissarissen
1. Afschrijvingen (andere dan van disagio's en leningskosten) 2. Waardeverminderingen op voorraden en op vorderingen op ten hoogste 1 jaar 3. Voorzieningen voor risico's en lasten (dotaties +, aanwendungen –)	onder de aanwendungen worden slechts de aanwendungen opgenomen van voorheen gevormde voorzieningen voor risico's en lasten in de mate waarin deze risico's en lasten tot bedrijfskosten hebben geleid	<i>Toelichting 18:</i> financiële opbrengsten en lasten van verbonden ondernemingen & ondernemingen in participatieverhouding
E. <i>Andere bedrijfskosten</i>	o.m. fiscale bedrijfskosten zoals onroerende voorheffing, belasting op drijfkracht en personeel	
I. <i>BEDRIJFSRESULTATEN</i>		
II. <i>FINANCIËLE OPBRENGSTEN</i>		
A. <i>Opbrengsten uit financiële vaste activa</i>		
B. <i>Opbrengsten uit andere vorderingen, thesauriebeleggingen en beschikbare waarden</i>		
C. <i>Andere financiële opbrengsten</i>		
II. <i>FINANCIËLE KOSTEN (–)</i>		
A. <i>Kosten van schulden op meer dan 1 jaar</i>	o.m. kosten van schulden op meer dan 1 jaar die binnen het jaar zullen vervallen	
1. <i>Interesten</i>		
1'. <i>Onder oprichtingskosten toegerekende interesten (+)</i> (art. 24)		
2. <i>Afschrijvingen disagio's en leningskosten</i>		
3. <i>Bekomen intrestsubsidies (+)</i>		

INDELING (bijlage hst. 1, 2bis)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 2)	TOELICHTINGEN (bijlage hst. 1, 3)
B. <i>Kosten van schulden op ten hoogste 1 jaar</i> C. <i>Andere financiële kosten</i> 1. <i>Waardeverminderingen op financiële vaste activa, vorderingen op meer dan 1 jaar, thesauriebeleggingen en beschikbare waarden</i> 2. <i>Diverse financiële kosten</i>		
II. FINANCIËLE RESULTATEN		
III. <i>UITZONDERLIJKE OPBRENGSTEN</i> A. <i>Terugneming</i> 1. <i>van afschrijvingen</i> 2. <i>van waardeverminderingen</i> 3. <i>van voorzieningen voor risico's en lasten</i> 4. <i>op pensioenfondsen</i> B. <i>Meerwaarden bij realisatie van vaste en buitenbedrijfgestelde activa</i> C. <i>Andere uitzonderlijke opbrengsten</i>	opbrengsten van vorige boekjaren en opbrengsten met uitzonderlijke aard terugnemingen van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen, die geboekt werden ten laste van vorige boekjaren en die overtollig of zonder voorwerp geworden zijn of te hoog werden geschat	
III. <i>UITZONDERLIJKE KOSTEN (—)</i> A. <i>Verhoging</i> 1. <i>van afschrijvingen</i> 2. <i>van waardeverminderingen</i> 3. <i>van voorzieningen voor risico's en lasten</i> 4. <i>van pensioenfondsen</i> B. <i>Minderwaarden bij realisatie van vaste en buitenbedrijfgestelde activa</i> C. <i>Andere uitzonderlijke kosten</i> D. <i>Overboeking naar vrijgestelde reserves</i>	kosten van vorige boekjaren en kosten met uitzonderlijke aard	
III. UITZONDERLIJKE RESULTATEN		
IV. A. <i>Terugneming van fiscale voorzieningen en aanzuiveringen</i> B. <i>Belastingen op de winst (—)</i> 1. <i>Van het boekjaar</i> 2. <i>Van voorgaande boekjaren</i>	teveel betaalde belastingen op vroegere boekjaren en overschot van fiscale voorzieningen van vroegere boekjaren a) <i>vooraftbetalingen en verrekenbare voorheffingen</i> b) <i>fiscale voorzieningen</i> c) <i>in buitenland betaalde of verschuldigde inkomstenbelastingen</i> fiscale lasten m.b.t. vroegere boekjaren	<i>Toelichting 19: Winstbelastingen</i>
IV. BELASTINGEN (—)		

INDELING (bijlage hst. 1, 2bis)	INHOUD (bijlage hst. 2, deel 2)	TOELICHTINGEN (bijlage hst. 1, 3)
V. A. <i>Winst - verlies van het boekjaar</i> (±)		<i>Toelichting 20: Recupereerbare fiscale verliezen</i>
<i>Verwerking van de resultaten:</i>	eventueel voorwaardelijk	
A. 1. Winst - verlies van het boekjaar (±)		
2. Overgedragen winst - verlies (±)		
B. Afname van reserves (+)		
B. Dotatie aan reserves (-)		
C. Over te dragen winst - verlies (±)		
D. Afname van kapitaal of uitgiftepremies (+)		
D. Vergoeding van kapitaal (-)		
E. Beheerders of zaakvoerders (±)		
F. Andere rechthebbenden (-)		

De resultatenrekening is enkel ingedeeld naar kostensoorten (materiaal, diverse goederen en diensten, personeel, afschrijvingen, . . .). Dit is het gevolg van een zuivere *macro-economische oriëntatie* waarbij men de jaarrekening van de ondernemingen beter wil integreren in de nationale rekeningen (toegevoegde waarde, nationaal produkt, . . .).

Vanuit een *bedrijfseconomisch standpunt* is een functionele indeling in productie-, research en ontwikkeling-, commerciële, administratie- en algemene kosten te verkiezen, doch dergelijke indeling ontbreekt volkomen.

7 Toelichting

Vooreerst zijn er 20 toelichtingen die in Hoofdstuk 1 deel 3 van de bijlage bij het koninklijk besluit worden voorzien. Deze werden reeds behandeld bij de bespreking van balans en resultatenrekening. Zij betreffen:

- 1 Oprichtingskosten.
- 2 Immateriële vaste activa.
- 3 Vaste activa in erfpacht, huurfinanciering en dergelijke.
- 4 Mutatiestaat van de immateriële vaste activa, de verschillende categorieën van materiële vaste activa en de financiële vaste activa.
- 5 Participaties.
- 6 Vorderingen op en waarborgen voor schulden of verbintenissen tegenover verbonden ondernemingen, andere ondernemingen in participatieverhouding en beheerders of zaakvoerders.
- 7 Waardeverminderingen van vorderingen op meer dan 1 jaar, voorraden, vorderingen op hoogstens 1 jaar en thesauriebeleggingen.
- 8 Thesauriebeleggingen.

- 9 Aantal aandelen of deelbewijzen per categorie, conversievoorwaarden van uitstaande converteerbare leningen en intekenvoorwaarden op uit te geven aandelen of deelbewijzen met intekenvoorwaarden.
- 10 Herwaarderingsmeerwaarden bij toepassing van herwaardering en vervangingswaarde en door terugneming van afschrijving en waardevermindering (art. 44).
- 11 Voorzieningen voor risico's en lasten.
- 12 Schulden gewaarborgd door de onderneming, verbonden ondernemingen en andere ondernemingen in participatieverhouding, Belgische overheid en beheerders of zaakvoerders.
- 13 Schulden op meer dan 1 jaar die tijdens het volgende boekjaar zullen vervallen.
- 14 Schulden tegenover verbonden ondernemingen en andere ondernemingen in participatieverhouding.
- 15 Vervallen schulden tegenover fiscus en R.M.Z.
- 16 Bezoldigingen, pensioenen en andere personeelskosten.
- 17 Bezoldigingen en pensioenen toegekend aan huidige of gewezen beheerders, zaakvoerders en commissarissen.
- 18 Financiële opbrengsten en lasten van verbonden ondernemingen en andere ondernemingen in participatieverhouding.
- 19 Winstbelastingen.
- 20 Recupereerbare fiscale verliezen.

Ondernemingen met *beperkte publicatieverplichting* mogen de toelichtingen beperken tot 4 (beperkt tot materiële en financiële vaste activa), 5, 6, 7 (globaal zonder onderverdeling), 9, 10, 12, 13, 15, 16 en 17.

Bovendien worden in diverse artikelen nog andere toelichtingen voorzien:

- Eventuele *verdere indeling* van balans, resultaten en toelichting (art. 9).
- *Wijziging in de voorstelling van de jaarrekening*: vermelding en verantwoording (art. 10).
- *Eigen aandelen of deelbewijzen*: aantal op afsluitingsdatum en aantal en waarde van de tijdens het boekjaar verworven en afgestane aandelen of deelbewijzen afzonderlijk voor de onderneming zelf en voor haar filialen of subfilialen (art. 13).
- *Verbintenissen en verhaalrechten* voortvloeiend uit persoonlijke of zakelijke zekerheden tot waarborg van schulden of verbintenissen van derden, uit goederen en waarden in bewaring, consignatie of bewerking gegeven, verbintenissen tot aankoop of verkoop van vaste activa (indien belangrijk) en andere diverse verbintenissen en verhaalrechten *die niet op de balans voorkomen* (art. 14).
- *Samenvatting van de waarderingsregels* die gelden voor bepaling van de inventaris, afschrijvingen, waardeverminderingen, voorzieningen, herwaarderingen, ... (art. 15).
- *Uitzonderlijke afwijking van de algemeen bepaalde waarderingsregels*: vermelding, verantwoording en gedetailleerde raming van het verschil (art. 16).
- *Wijziging van de gevolgde waarderingsregels*: vermelding, verantwoording en gedetailleerde raming van het verschil (art. 17).
- Toepassing van *direct costing* i.p.v. integrale kostprijs ter bepaling van de vervaardigingsprijs (art. 22).
- Toepassing van *vervangingswaarde*: vermelding en modaliteiten (art. 35).

- *Aanvullend pensioenstelsel*: beschrijving en maatregelen tot dekking van de lasten (verzekeringscontract, pensioenfonds binnen de onderneming of met afzonderlijke rechtspersoonlijkheid) (art. 36).
- Vermelding van *bedrijfskosten IA en IB voor ondernemingen met beperkte publicatieverplichting* (art. 39).
- *Wijziging van de vroegere boekhoudkundige principes en waarderingsregels of van de toepassing ervan* bij opstelling van de *eerste jaarrekening* volgens het koninklijk besluit (art. 47).
- *Achtergestelde en converteerbare vorderingen* op verbonden ondernemingen, op andere ondernemingen in participatieverhouding, onder de vastrentende effecten en onder de overige vorderingen en borgtochten in contanten (bijlage, hoofdstuk II, deel 1).

8 Publicatie

De huidige reglementering voorziet publicatie van de jaarrekening in de bijlagen van het Belgisch staatsblad. Dergelijke publicatiewijze is echter, omwille van de hoeveelheid informatie volgens de nieuwe reglementering, niet langer houdbaar.

Daarom zal een *wetontwerp* worden ingediend waarin volgende publicatiewijze van de jaarrekening wordt voorgesteld (verslag aan de Koning):

- neerlegging ter griffie van de Rechtbank van Koophandel door de onderneming;
- mededeling van de neerlegging in de bijlagen van het Belgisch staatsblad door de onderneming;
- centralisatie via de griffies bij een op te richten „Balanscentrale”;
- verspreiding aan alle belangstellenden door de balanscentrale.

9 Besluit

In deze bijdrage hebben wij de nieuwe voorschriften i.v.m. de jaarrekening in België, die vanaf het boekjaar 1977 van toepassing zijn, uiteengezet. Deze bepalingen hebben betrekking op hun toepassingsgebied, inhoud van de jaarrekening, algemene principes, balans, resultatenrekening, toelichting en publicatie.

Tegenover de onbenullige verslaggeving volgens de oude voorschriften brengt het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 massale informatie over een groot aantal ondernemingen ter beschikking. Vandaar dat men van een ingrijpende verandering in de jaarrekening in België kan spreken. Ofschoon er omwille van de veelheid aan informatie in de eerste jaren waarschijnlijk geen volledig gebruik van zal gemaakt worden, zal de nieuwe reglementering zeer waarschijnlijk tot een uitgebreider, veelvuldiger en verfijnder gebruik van financiële analyse-technieken leiden.